

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit

2004-imi IT-mik misissuinerat

Makku samminerullugit

Attaveqaateqarneq

Tusagassiuutit

Peqqinnissaqarfik

Ilinniartitaaneq

IT oqartussaaqataanermut sakkutut

1. Aallaqqaasiut

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik IT-mik misissuisarnerminni naliliiffigisassavaat

- Namminersortuni pisortanilu IT-ip atorneqarnera
- IT-ip atorluarnissaanut “aporfiit”
- Ineriartortitsinissamut atorluaanerulernissamullu periarfissat

Ukiuni siuliini pisarnertut immikkut isiginiartariaqartut Siunnersuisoqatigiinnit toqqarneqarsimapput:

Attaveqaateqarneq

Tusagassiuutit

Peqqinnissaqarfik

Ilinniartitaaneq

IT oqartussaaqataa nermt sakkutut

Siunnersuisoqatigiit ukioq manna misissuinerminni pisortat oqartussaqarfiinit attuumassuteqartunit aammalu suliffeqarfinnit namminersortunit paasissutissanik pissarsiniartarsimapput. Tamatuma saniatigut Siunnersuisoqatigiit Tromsø-mi Ungasissumit Nakorsiartitsisarnermik Ineriartortitsivik pulaarsimavaat, kiisalu Københavnimi ungasissumit nakorsiartitsisarinnikkut suliarineqartunik saqqummiussiffigineqarsimallutik.

Kapitalit tamarmik suliami pineqartumi tassani pissutsit atuuttut naatsumik oqaluttuarineqarnerinik imaqartarput, kiisalu naggaserneqartarlutik IT pillugu Siunnersuisoqatigiit tamakku pillugit naliliinerinik inassuteqaataannillu.

IT-mik misissuinermini tassani ilaatigut inerniliunneqarpoq:

- *Inuiaqatigiit ataatsimut mianeralugit nalunaarasuartaateqarnerup namminersortunngorsaaffiginera*

- *Internet atorluarneqarneruleqqullugu Tele Greenland A/S pisussaaffilerneqassasoq internettimut attaviit sianerfigeriaannaat bredbåndilluunniit qaammammut akikinaarlugit neqeroorutigissagai (qaammammut 100, - kr)*
- *Teknikkikkut aallaaviit (ATTAT aammalu atuarfinni PC-it) ingerlanneqarnerat ineriartortinneqarnerallu aallunneqartuartariaqartoq, kiisalu paasissutissiisarnermi atortorissaarutit ilinniartitsinermi atorneqarnerat immersorneqarnerallu suli isiginiarnerusariaqarlutik.*
- *Ungasissumit nakorsiartitsinermi periarfissat atorluarnerusariaqartut.*
- *DVB-T nunami tamarmi atorneqartussanngorlugu aalajangiisoqartariaqarpoq.*
- *Kikkut namminerisaminnik PC-qanngitsut Internetseqanngittullu paasissutissanik pissarsiniarnikkut aammalu qarasaasiatigut isumasioqatigiinnerni peqataanikkut allatulli periarfissaqartariaqartut, soorlu atuagaateqarfii pisortallu sullissiveqarfii aqutigalugit.*
- *Naatsorsueqqissaartarfik nalinginnaasumik paasissutissanik katersisarnerminut ilanngullugu inuiaqatigiit IT-mik atuinerat pillugu paasissutissanik ingerlaavartumik katersilertariaqartoq.*

2. Attaveqaateqarneq

Siunnersuisoqatigiit 2003-imi IT-mik misissuineranni ilaatigut paasineqarpoq:

- *Atortorissaarutit siammarsimanerat annikippallaartoq*
- *Ilinniartitaaneq Atuarfitsialammut sanilliullugu atortorissaarutitigut kinguaattooqqasoq.*
- *Qaraasiat atorlugit aqutsineq piviusunngorsimalersoq*

Inuiaqatigiit atugarissaarfiusut ineriartortissallugit kissaatigisavut siunissami pigiinnarlugillu inerisassagutsigit aningaasatigut periarfissaqarumagutta suliaassat taakku massakkorpiaq iliuuseqarfigineqartariaqarput.

Attaveqaateqarneq suliaasaqarfinnut pingasunut tamanut pingaaruteqarluinnarpoq.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit 2001-imi IT-mik misissuinerminni ilaatigut siunnersuutigaat:

- attaveqaatigut nassiussissutsinik atueqataasinnaanermut attartortitsisinnaanermullu periarfissat unammilleqatigiiffiulersinneqassasut.
- Namminersortunngortitsinerup ingerlaqqinnissaanut periarfissat qulaajarneqassasut.

2004-mi Ineqarnermut Attaveqaatinullu Pisortaqaarfik Inatsisartut Attaveqaatit pillugit Nassuiaammik Inatsisartunut upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiussaqaarpoq.

Martsimi Attaveqaatit pillugit Isumasioqatigiittoqarpoq (Serraneq 2004).

Isumasioqatigiinnermi tassani ilaatigut isornartorsiorneqarput:

- Kisermaassinerup atuisunit ikinngitsunit naammagineqannginnera
- Tele Greenlandip unammillerteqannginnera, ingerlalluannginnermik, aningaasartuutunik atorluaannginnermik, nioqqutinillu nutarterilluannginnermik nassatalik
- Attaveqaatilerineq 0,65 mia. kr.-inik kaaviiartitsiviugami nunatta aningaasaqarnerani annertoqaaq
- Nutaaliorneq aammalu attaveqaatit akigissaartut nunatsinni IT-ikkut ineriartornermut pingaaruteqaqaat

Naatsumik oqartoqarsinnaavoq nunatsinni massakkut attaveqaateqarneq Siunnersuisoqatigiinnit tikkuarneqartutut sulii amigartumik tunniussaqaarsinnaassusilimmik aammalu sulilu akisusumik sullissiviummat taamalu attaveqaqatigiinnermi sullissinernik akisuunik malitseqarmat.

Imaluunniit allatut oqaatigalugu: Tele Greenland A/S-ip attaveqaqatigiinnermi tamarmi kisermaassinera nunatsinnit IT-ikkut ineriartornermut kigaallassaataavoq.

Eqqaaneqaqattaartuortoq tassaavoq attaveqaqatigiinnerup namminersortunngorsarneqarnerani periarfissat qassii pillugit apeqqut. Pingaartumik suliffeqarfiit namminersortut aammalu suliniaqatigiiffiit annerusumik unammilleqatigiittoqarnissaa angorusuppaat. Sullissinerit unammilleqatigiiffiunissaat unammilleqatigiilernissamut tunngavilersuutigineqarluarput, tamatumunngami isumaqataasut ataatsimut nipeqarlutik isumaqarput attaveqaatitigut atortulersuutit unammilleqatigiiffiulernissaat piviusorpalugalunilu imaluunniit kissaatiginanngimmat inuiaqatigiit atortorissaarutini ataatsimut atorluaagunik iluaqutissaqarnerunissaat pissutigalugu.

Makku erseqqinnerusumik sulii qulaajarneqartariaqarput:

- Illoqarfinni nunaqarfinnilu akit sullissinerillu assigiinnginnerat qanoq kinguneqassasoq,
- Atortulersuutit immikkut aalajangersimasumut suliaassiissutigineqartarnerat sumut killeqassasoq
- Atortorissaarutini atugassaqaqtitsisussaataitanermi amigartoorutaasartut qanoq aningaasalerneqassasut

Isumaqatigiissutigineqarpoq nalunaarasuartaatitigut attaveqaatit atorneqarnerannut aki nunatsinni attaveqaqatigiinnermi atortorissaarutit ineriartorneranut atorneqarneranullu aporfiusariaqanngimmat. Aammali nassuerutigineqarpoq nunanut allanut immitsinnut sanilliuttakkatsinnut sanilliussigaanni nunatsinni attaveqaatinik pilersitsineq ingerlatsinerlu akisuneroqimmata.

Atuineq malillugu akiliisitsisarneq ataatsimeersuarnermi eqqaaneqaqattaarpoq, peqataasullu qassii tamatuma saniatigut periarfissanik allanik kissaateqarput, soorlu atuisut assigiinngitsut assigiinngitsunik akiliuteqartarnerat, sullissinerit assigiinngitsut assigiinngitsunik akeqartarnerat, atuinnermut aalajangersimasumik akiliisarneq (flat-rate), allallu.

Ataatsimeersuartut politikkikkut aalajangiisartunut erseqqissumik nalunaarutigaa naalakkersuinikkut iliuuseqarnissaq massakut pisariaqalersimammat. Takorluukkat anguniakkallu pisariaqartinneqarput nalunaarasuartaateqarnikkut ineriartortitsinermut aallaavissaqartoqalerniassammat. Kiisalu, anguniakkat anguneqassappata nukiit pisariallit immikkoortinneqartariaqarput.

Unammilleqatigiilersitsineq

Unammilleqatigiinneq ilumut aqqutissaanersoq pimoorullugu oqallisigilersinnagu Siunnersuisoqatigiit isumaqarluinnarput pingaernerutillugit anguniagaasut oqaluuserineqaaqartariaqartut. Apeqqutit, soorlu nunami tamarmi akit assigiinnerat, atortorissaarutit nutaat siammarsimanerat, siunissami suut aallunneqassanersut, allallu isummerfigineqaaqartariaqarput.

Internetseqarnek qaammammut aalajangersimasumik 100 kr.-eqaleqqullugu IT pillugu Siunnersuisoqatigiit inassutigisaat tassaasinnaavoq anguniagaq internetseqarnermut siunissami angisuumik sunniuteqalersussaq.

Namminersortunngorsaanissamik aalajangiisoqassappat anguniakkat pingaernerit inuiaqatigiinnut kalaallinut akikinnerpaamik anguniarlugit suut iluaqutitalimmik namminersortunngorsarneqarsinnaanersut misissoqqissaarlugillu isumaliutigeqqissaartariaqarput.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit isumaqarput teknikkikkut ineriartorneq pissutigalugu kismaassinerup attatiinnarnarnissaa ajornakusooriartuinnassasoq. Assersuutigalugu, radio aammalu tv digitaliusut attaveqarnikkut amerlanerusunik periarfissaqartitsisilissapput. Aamma taamaappoq qarasaasiat maligaasatigut attaveqalernerat eqqarsaatigalugu. Suliataama ittut inuiaqatigiinnik kalaallinik ineriartortitsisinnaasut akimmiffeqartinnissaat ajornartorsiutaavoq.

Ilumoorpoq nunatsinni sumiiffiit assigiinngitsut sullissinernik aalajangersimasunik sullissiviginiaraanni aningaasartuutit assigiinngitsorujussuummata. Kisiannili aamma attaveqaateqarnikkut sullissinerit nalinginnaalluinnartut akikitsumik neqeroorutigineqarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq. Taamaammat naligiissarinermut periutsit pisariaqassapput. Taakkuli unammilleqatigiinnissaq siumut aporfisseriissanngilaat.

Pingaartilluguttaaq maluginiartariaqarpoq unammilleqatigiinneq pilersinneqassappat malittarisassaqtitsisumik nalunaarasuartaatileqatigiiffiit piginnittullu akornanni pituttorsimanani sulisinnaasumik pilersitsisoqartariaqassammat. Tassa imaappoq naalakkersusiut TELE-mi piginneqataassutitik tigummiinnarpatigik taava taanna malittarisassaqtitsisooq naalakkersuisunut pituttorsimanani aalajangiisinnaasariaqarpoq. Periaaseq tamanna atornerqarpoq Europami nunarpassuarni unammilleqatigiilerfiusimasuni, naalagaaffiit nalunaarasuartaaserivinni kisermaassisuusimasuni aktiaatiminnik tunisisimanngikkaluarpataluunniit.

Inuiaqatigiit nalunaarasuartaateqartitsivinnut piumasaqaataat malittarisassaqtitsivik (inatsisiliorneq) aqqutigalugu piumasaqaatigineqarsinnaapput piginnittut aqqutigalugit piumasaqaateqarnermut taarsiullugu. Taamaassaaq namminersortunngorsaaneq qanorluunniit angitigigaluarpat.

Oqallinnermi oqaatigineqarpoq unammilleqatigiittoqarpat TELE unammillertinit aningaasaliiffigiumaneqannginnerussasoq. Taama oqarneq aatsaat ilumuussaaq unammilleqatigiittoqarneranit annerusumik TELE kisermaassinermi aningaasanik pissarsiaqartarsimappat. Aatsaalli taamaassaaq sullissinerit imminut akilersinnaanngitsut tunniussinnaajumallugit akinik pisariaqarneranit annerusunik pissarsisoqartarsimassappat.

Inoqutigiit internetseqarnerannut aki

1990-ikkut qiteqqunnerannili¹ takorluugaalersimavoq piumassusermillu takutitsiviulersimalluni nunarujussuarmi ikittunnguulluta IT-mik iluaquteqalissasugut.

Inuiaqatigiit aqqissugaanerit pillugu pilersaarummi ilaatigut erseqqissarneqarpoq:

“Siamasissumik nunassitsitersimanerup ilinniartitsisunillu ilinniarsimasunik pissarsiarnerup ajornakusoornera pissutigalugu

¹ Tigulaagaq:

Kalaallit Nunaat aamma inuiaqatigiit paasissutissiisarfiusut, Paasissutissiisarnermi atororissaarutitigut periusissat immikkuualuttortaas. Naalakkersuisut IT pillugu Suleqatigiissitaat, 1996).

Inuiaqatigiit Aqqissugaaneranni Iliuissatut Pilersaarut (2000)

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit IT-mik Misissuinerat 2001, Ukiumoortumik siunnersuutaasartut, kaammattuutit aammalu killiffiit, IT pillugu Siunnersuisoqatigiit, 2001.

Nuna Sanavarput, inuiaqatigiinni paasissutissiisarfiusuni nunatta periarfissaat, - IT-ikkut periusissatut siunnersuut, IT pillugu Siunnersuut, 2000.

IT Pillugu Siunnersuisoqatigiit tassaapput siunnersuisoqatigiit pituttorsimannngitsut Naalakkersuisunit 1999-imi pilersitat

IT Pillugu Siunnersuisoqatigiit, Postboks 600 – 3900 Nuuk

www.nanoq.gl/it - it-raad@gh.gl

ilinniartitaanermut periarfissat pissusiviusut eqqarsaatigalugit naligiimmik agguataarsimanngillat.

Nunatsinni tamarmi atuartitsinermi pitsaassuseq atuartut kingusinnerusukkut ilinniakkamik naammassinnissinnaanerannut pitsaassusiat attatiinnassaganni ilinniartitsisunik ilinniarluarsimasunik amigaateqarneq akornutaavoq. Ilinniartitsisunik amigaateqarneq isorliunerusuni nunaqarfinnilu mikinerusuni malunnarnerpaavoq, taakkunanilu atuartut ilinniagaqalersartut ikittuinnaasarlutik.

Inuit inuiaqatigillu aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugit nukissat pioreersut atorneqassapput, taamaattumillu meeqqat tamarmik ilinniagaqarnissaminnut piviusorsiortumik periarfissaqartinneqassapput. Aqqutissanik nutaanik nassaarniarnissaq pingaartuuvoq.”

Ungasissutsip sunniuteqarpallaarunnaarnissaanut internet periarfissarujussuarnik ammaassivoq.

Ungasissumit ilinniartitsineq periarfissaavoq, aamma “inuuneq naallugu ilinniartuarnermut” sakkussatut.

Matumani piginnaasat aalajangersimasut pissarsiarineqarnissaat kisimi pineqanngilaq, kisiannili inuiaqatigiit qarasaasialerinnermut sungiussinissaat taamatulli pingaaruteqartigaaq, taamaaliornikkummi periaaseq piunnaarlugu imaa sammineqarnerulissammat. Imaluunniit allatut oqaatigalugu, internetsip atorneqarnera oqarasuaatip atorneratulli sungiusimanartigilertariaqarpoq.

Ullumikkut inuiaqatigiinni ineriartorneq aningaasat taakku ikinnerusulluunniit atorlugit qaraasiat atorlugit aqutsinnermut innuttaasunik pitsaanerusumik sullissiviulersussamut sammivoq.

Innuttaasut amerlanerusut atortorissaarutiniq nutaaliasunik atuinissaminnut akissaqalerpata ineriartorneq taanna ikorfartorneqassaaq.

Aammattaaq atuisut akissaqarpata “internetsikkut niuerneq” inuussutissarsiutiniq ingerlataqartut iluaqutigisinnaassavaat.

Tassalu internetsimut periarfissaqarneq – atuinerlu – tassaapput inuiaqatigiit paasissutissiisarfiusut maanna atuuttut siunissamilu piulerumaartut kikkunnilluunniit naligiimmik periarfissaqarfigineqalernissaannut alloriarfigisat siulliit, taamaaliornikkummi akiorneqassaaq atuisinnaasunut atuisinnaassuseqanngitsunullu immikkoortiterilernissaq, sanngiitsut ineriartornermi katataaffigisaat, aammalu taamaaliornikkut inuiaqatigiit ataatsimut paasissutissiisarnerup nalaani malinnaatinneqassapput, inuiaqatigiit tamarmiullutik katataaleratik.

Inuit ataasiakkaat internetsimik atuisinnaanerannut aporfissaasut amerlaqaat. Amerlaqisut qarasaasiamik pigisaqannginnerat taakkununga ilaavoq.

Alla, immaqalu aporfik suli annerusoq, tassaavoq inuit ataasiakkaat internetsimik atuinerannut aki (aammami sooq qarasaasiaq pisiarineqassava atornissaanut akissaqanngikkaanni?).

Oqarasuarnermut internetsimullu akit appartikkiartuinnarneqarput.

Taamaakkaluartorli akit ullumikkutut ikkallartillugit ikittuinnaat meeqqamik (aammami namminneq) internetsimi “pinnguarsuataarnissaannut” akissaqartarput.

Akit ilisimaneqannginnerat, aammalu amerlasuunut inornarnerat tamatumunga pissutaavoq.

Ineriartornermut perrassaataasinnaasut ilagaat suliffiup nalinginnaasup avataatigut – tassa unnukkut/unnuakut aammalu weekendimi, telefonip atorpallaannginnerani akikilliliiffioreersumi, qanorluunniit atuitigigaluaraanni qaammammut atuinermut aalajangersimasumik 100 kr.-inik akiliisitsisarlu.

Periaaseq taanna isumaliutigineqarsinnaavoq ikittuinnaat qimataanissaat pinngitsoorumallugu nassuerutigigaanni sumiiffimmiit sumiiffimmut neqeroorutit assigniingissinnaasut. Attaveqaat sukkaatsoq aalajangersimasumik akilik (flat-rate) attaveqaatinik pissaqartitsisussaataitanermut ilanngunneqarsinnaavoq inuiaqatigiit ilaat ineriartornermit kakataanissaat pinngitsoorniarlugu.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit naliliinerat

Nalunaarasuartaateqarneq pillugu Nassuiaat, Nalunaarasuartaateqarneq pillugu Ataatsimeersuarneq, kiisalu ukiut kingulliit ineriartorneq pisimasoq aallaavigalugu marluiit malersorneqartariaqartutut IT pillugu Siunnersuisoqatigiinnit isumaqarfigineqarput:

- namminersortunngorsaaneq
- inoqutigiit internetseqarnerannut akiusoq

3. Ilinniartitaaneq

2004-mut Aningaasanut Inatsimmi ilinniartitaanermut tunngasuni takuneqarsinnaavoq ATTAT-ip isumagineqarnissaanut IT-leriffimmut aningaasanik immikkoortitsisoqarsimasoq (2,75 mio. kr.-it kontumut 40.01.14-imut)

Aammattaaq ilanngullugit naatsorsorneqarsimapput atuisut akiliutaat/aningaasalersuineq 1,0 mio. kr.-iusut aammalu Tele Greenlandimi attaveqaatinik atuinnermut 2 mio. kr.-it.

2005-imut Aningaasanut Inatsimmi kisitsisit makku naatsorsuutigineqarput:

IT-leriffik 1,286 mio. kr.

Attaveqaatinik atuineq 4,3 mio. kr.

Atuisut akiliutaat

Matuma allanneqarnera sulii ingerlatillugu – novemberi aallartisimalersoq – IT-leriffik sulii sulisussarsiorneqarsimanngilaq, tamatumali inissinnissaa neriuutigineqarpoq ATTAT aalajangersimasunik tunngavissaqalerniassammat.

ATTAT ingerlalluarpoq, ajornartorsiuteqangaaranilu aalaakaasumik ingerlavoq.

Ilinniartit ATTAT-mut attavilerusussimasut tamarmik attavilereersimapput. Sumiiffiilli ataasiakkaat teknikkikkut ajornartorsiuteqarput, soorlu Uummannaq sulii ilanngussimanngilaq.

Massakkut katillutik 105-inngorsimapput.

FirstClasssystemimut isertartut ullormut 1.500 missaanniipput.

Atuisut ATTAT-mut nalunaarsimasut massakkut 13.900-iupput, tassalu 8000-it iserneq ajorput attaveqaallu atornagu.

ATTAT aqutigalugu emailit ullormut 1.000 missaat nassiunneqartarput, tamatumuunakkullu takuneqarsinnaavoq ilumut attaveqaat taanna atorneqartarsimasoq.

Ilinniartfiit ataasiakkaat peqataajumanerlutik nalunaarsimanngillat, attaveqaat ilisimasimannginneraat imaluunniit allamik pissuteqarsimanersoq nalunarpoq, immaqali tamanna misissorneqarnerulaartariaqarpoq.

Qarasaasiat ilinniartunut sanilliullugit amerlassusiisa isiginiarneqarnerat ima paasisariaqarsinnaavoq ilinniartfiit qassinik qarasaasiaateqarnersut pingaarnertutillugu isiginiarneqartoq, sumut atorneqarnerat pinnagu – tassa IT ilumut atuartitsinermit atorneqarnersoq. Tusaamasat malillugit ilinniartfiit qarasaasianik atunngisaminnik pigisaqarput, tamakkulerinermut ilisimasallit amigaatigineqarsimammata.

Taamaammat siunissami atuinerup minnerpaaffissaata naammaginaateqartup angujartuaarneqarnera ilutigalugu IT-ip ilinniartitsinermit atorneqarnera sammineqarnerulertariaqarpoq qarasaasiat atuarfinni ataasiakkaani qassit pigineqarnerat sammivallaarnagu.

Det Pædagogiske IT-kørekort eqqarsaatigalugu ilinniartitsisut 20%-ii maannamut taassuminnga ingerlatereersimapput angusisimallutillu. Ilinniartitsisut ukiumut 75 aamma 100 akornanni amerlassusillit ilinniarumallutik nalunaartarput, uniinnartartulli amerlaqaat taamaallaallu sisamararterutaasa missaat iluatsittumik naammassinnittarput. Ilinniartitsisut naammassinnissimanngitsut qanoq iliorneqarnissaat pilersaarusiorneqarsimanngilaq, aamma ilinniartitsisut taama pikkorissaqullugit qanoq kajumissaarneqassanersut.

Immaqa ilinniartitsisut kattuffiat sulisitsisullu Det Pædagogiske IT-kørekortip naammassineqarneranut tapinik atortitsilersinnaapput, aningaasarsiat ataatsimut qaffatsiinnarnerannut taarsiullugu, imaluunniit aningaasatigut allanik kajumissaatissarsiorsinnaapput.

Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisut qassit Det Pædagogiske IT-kørekortimik pigisaqarnersut ilisimalluarneqanngilaq taassuminngami naammassinnissimasut ilaat aallarsimammata, allallu aamma takkussimallutik. Atorfinerlaat qassiit Kalaallit Nunaanni atorfininnginnerminni Danmarkimi kørekortitaareersimapput.

Massakkut kalaallit ilinniartitsisut marluk ilinniartitsinissaminnut piareersimapput, massakkullu ilinniartartut amerlassusii eqqarsaatigigaanni taakku naammattutut isigineqarput.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit naliliinerat

Suut tamaasa ataatsimut isigalugit siuariartortoqarnera malunnarpoq, taamaattorli paasissutissiisarnikkut atortorissaarutit ilinniartitaanermi atorneqarnerat pillugu sulinerup aalajaatsumik toqqammavilerneqartariaqarnera pisariaqarpasippoq.

Pingaartillugit sammineqartariaqartut tassaasinnaapput:

- Atortorissaarutitigut aallaaviit (ATTAT aamma atuarfinnit PC-it) ingerlanneqarnerisa ineriartortinneqarnerisalu nanginneqarnerat
- Qarasaasiat ilinniartitsinerneq atorneqarnerisa aammalu tamatumani attaveqarnermut atortorissaarutit immersorneqarnerata isiginiarneqarnerulernerat

4. Peqqinnissaqarfik

Ukiuni qaangiuttuni Peqqinnissaqarfimmi qassiinik malunnaatilinnik pisoqartarsimavoq. Pisortaq aammalu allaffiup pisortaa atorfirminnit soraarsimapput junimilu paasissutissat makku katersorneqarnerata nalaani allaffiup pisortaatut atorfik kisimi inuttalerneqarsimalluni. Tassalu pisortaqarfik sulii pisortaqalersimanngilaq. Taamaammallu tupinnanngitsumik qarasaasiaqarnikkut periusissioqatigiit aqutsisuugallartumut ajornakusoorpoq.

Oktoberimili IT pillugu periusissatut siunnersuut tusarniaassutigineqalerpoq.

Ajornartorsiutit suuneri paasiniarlugit aammalu patajaatsunik aaqqiissuteqarniarluni isumasioqatigiittoqarsimavoq.

Qarasaasiakkut Napparsimasunik Nalunaarsuiffik sulii ilaatigut ujartorneqarpoq – tamatumanilu aalajangiunneqarpoq atortut ineriikkat pissarsiariniarneqassat atuisussamat naleqqussaaqqissaakkamik ineriartortitsinermut taarsiullugu. Sinerissami atortut taamaattut assigiinngitsut marluut massakkut atorineqarput, taamaammallu atortumik ataasiusumik nassaarniartussanik suleqatigiissitaliortoqarsimavoq.

Utaqqisunik nalunaarsuinermut atortoq pissarsiarineqangajalerpoq. Nalunaarsuut taanna Nuummi IT-lerisumit ineriartortinneqarsimavoq.

Sinerissami peqqissaaviit qarasaasiatigut atortunik namminneerlutik pissarsisimasut serveriisa taarsersorneqarnerannut aningaasanik immikkoortitsinissaaq sulissutigineqarpoq, kiisalu namminneq ikiorsiisarfeqalernissaannut. Ikiorsiisarfik taanna Namminersornerullutik Oqartussat qarasaasiaqarfianniissaaq, taamaaliornikkullu qaraasiaqarfiup qaninnerusumik suleqatigileqalernissaaq anguniarneqarpoq. Inissarsinissaaq kissaatigineqaralarpoq, kisiannili aningaasat allaffissornerlu aporfiusarput.

Tarrarsuisarneq tamaviat digitalinngortinniarlugu ingerlanneqarpoq. Allannugineq tarrarsukkanit assit siammarneqartarneratigut ingerlaannavik iluaqutissarsiuuffiusussaaq, soorlu nappaat suussusersiniarlugu Rigshospitalimut assinik nassiussisarnikkut.

Aammattaaq Bispebjerg Hospital suleqatigineqarpoq (ungasissumit amilerisumut nakorsiartitsisarnikkut).

Peqqissaaveqarfinni tamani, Ittoqqortoormiut aammalu Qaanaaq minillugit, Tele Greenland imminut isigaluni oqaloqatigiinnermut atortussaqaartitsigaluarpoq, atorneqanngingajanngikkunik atorneqanngivissunik.

Kigutileriffiit qassiitigut siuariarfusimapput, siornagut avammut attaveqanngivissimagaluarlutik amerlasuullu internetseqarsimanngikkaluarlutik. Tamanna maanna allanngortinneqarsimalerpoq kigutileriffiit pitsaasunik atortoqalersimallutik internetsimut attavilinnik, kiisalu Danmarkimi tandlægehøjskolenik suleqateqarnissaminut periarfissaqalersimallutik. Attaveqaat atoruminartorsuunngikkaluarluni ilorraap tungaanut alloriarneruvoq.

Ataatsimut isigalugu pissutsit siornarnit pitsanngoriarsimapput, taamaattorli aningaasat atugassarisaasut aallaavigalugit Kalaallit Nunaata ineriartornermut tunniussinnaasai ajornaatsuinnaanngitsut pillugit naalakkersuinikkut allaffissornikkullu periaasissat pingaarnerusut amigaatigineqarput. Pisortaqarfiit, sineriammiittut aammalu qarasaasiaqarfiup annerusumik suleqatigiinnerat ujjartorneqarsinnaavoq, suleqatigiittoqalerpat pisortaqarfiit sinerissamullu aqutsivik teknikkimik aserfallatsaaliinermillu suliaqartariaqaarullugit, taamaallaalli periusissioratassallutik qarasaasiaqarfiup piviusunngortittagassaanik.

Nunap iluani attaveqaatit aningaasaqarnerlu qiviaraanni sinerissamiit SANA-mut angallassinert ileqqaarutigineqarfissaannik teknikkikkut aaqqiissutissanut aningaasaliisoqarnissaa kissaatigineqarsinnaavoq, imaluunniit allanik aaqqiissutissarsiortoqarsinnaavoq aningaasat nukissallu allat napparsimasunik katsorsaanermut atorneqarsinnaanngorniassammata. Allatut oqaatigalugu, pingaarnerusutigut periusissaq takorluugarlu aningaasanik atugassanik piviusorsioratut tunngavilik kissaatiginarpoq.

Danmarkimi peqqinnissaqarfiit attaveqaataat (MedCom), attaveqaatinik assigiisaakkanik periarfissaqaartitsivoq, soorlu XML-mik, kiisalu imminut isigaluni oqaloqatigiinnermut “qitiulluni”. Tassunga atassuserniaraani VPN atorlugu “ikkutiinariaavoq” imaluunniit “Plug and Play”, attaveqaatillu tamarmik Danmarkimi atorneqartut periaaseq taanna malippaat.

Taakku saniatigut Fynip Amtia suliniummut (Baltic e-Health)-imut peqataavoq, taamaalillunilu tassa attaveqaat taanna nunani avannarlerni qassiini aammalu nunani baltikumimiittuni atorneqalersimavoq.

Attaveqaat akikitsaq paasissutissanik inummut tunngassuteqartunik inniminartunik atorneqarnissamut piumasaqaatinik naammassinnittoq allanissaaq aamma iluaqutitaqarpoq.

Odensip napparsimaviinaani naatsorsuutigineqarpoq nakorsat ultralydimut aammalu radiologimut (tarrarsuinermit) immikkut ilinniarsimasut 30-iusut ilaat qulit amigaatigineqassasut.

Matumani MedComimut attaveqarneq marlutsigut iluaqutaasinnaavoq, tassalu:

- Nakorsat immikkut ilinniarsimasut ataasiakkaat sumiikkaluarunilluunniit ilisimasaminnut tunngasunik soqutiginarluartunik suliaqarnissaminnut periarfissarissaarnerulersillugit, taamaalillunilu avinngarusimagaluamiluunniit sulinissaq kajungernarnerulersillugu (Odense tamatumani taama ittuusutut isigineqarpoq). Ajornartorsiut taannarpiaq maani nunatsinni suli annerusumik atuuppoq.
- Immikkut ilisimasalinnik periarfissalinnik/akikitsunik “akikitsumik” sulisussarsiorsinnaanngorneq. Soorlu nakorsaq immikkut ilisimasalik Litaunimiup tarrarsuinikkut assilisat pitsaasumik, akikitsumik aammalu minnerunngitsumik soorlu Rigshospitalimit pilertornerusumik naliliiffigisinnaavai. Tamatumani nalunaaqquttap nikinganera iluaqutaasinnaavoq.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit naliliinerat

Periaasissatut siunnersuutigineqartoq, silatuumik alloriarnerusoq, eqqarsaatigaalugu pissutsit qassiit isiginiartariaqarput:

- Suliniutit nutaat tamarmik aningaasartuutunik ingerlaavartunik nutaanik malitseqarajupput. Taamaammat missingersuutit aamma siunissami iluarsisariaqassapput. Taamaammat periusissat suliniutillu naalakkersuinikkut

pituttorneqarnissaat pisariaqaqaaq suliniutit aallartinneqaraluartut toqujartuaarnissaat (aningaasassaaleqineq pissutigalugu) pinngitsoorniarlugu, taamaalillunilu aningaasaliissutaagaluartut maanngaannartillugit.

- Sumiiffinni allani ineriartorneq malinniarpallaaraani ima akisunaarisoqartigisinnaavoq ilisimasat pigeriikkat piviusunngortinnissaat akissaaruffigineqarluni. Matumani pisussat siorningersimaniarlugit suut pisariaqartinnerlugit – suullu akissaqartinnerlugit – nalilertariaqarpoq.

5. Tusagassiutit

Siunissami periarfissaqarfiullualersut ilagaat nunamiit digitalimik allakaatitsisarneq (DVB-T). Aallakaatitat digitaliusut qanga atorneqartutut analogitulli nunamiit allakaatinneqartarput.. Allakaatitsisarneq taama ittoq ullumikkut nunatsinni tv-ikkut allakaatitsivinni tulluuttuni qaammataasamiit tv-ikkut allakaatitanik ingerlatitseqqinnermut atorneqalereerpoq: Nuuk TV, Sisimiut TV aammalu Arctic TV.

2003-imi IT-mik misissuinerminni Siunnersuisoqatigiit kaammattuutigisimavaat TV-ikkut aallakaatitat siammarterneqarnerini DVB-T tamani assigiimmik atorneqartarnissaanik Naalakkersuisut kaammattuutaanut ilanngullugu aalajangiinissamut toqqammavissamik tigussaasumik suliaqartoqassasoq, tamatumalu kingorna DVB-T nunami tamarmi atortussanngorlugu aalajangiisoqassasoq.

Kaammattuut taanna suliami tamatumani ineriartorneq aallaavigalugu aalajangiusimaannarneqarsinnaavoq.

TV radiulu ukiuni makkunani “qangatoortumiit” (analog) nutaaliaasumik radiukku tv-ikkullu aallakaatitsinermut ineriartulersimapput, tassalu: digitalimut. TV-apparatitta analogiuneris pissutigalugit nassiussat digitaliusut tigusinnaajumallugit tigooraat (settop-boks) pisariaqarpoq, taassuma nassiussat digitaliusut tv-apparatinut analogiusunit tigoorarneqarsinnaanngorlugit allanngortittarpai.

Qaammataasamiit digitali atorlugu tigooraanerup iluaqutai tassaapput assit nipillu pitsaanerunerat aammalu tv-ikkut kanalit radiukku nassiussat amerlanerusut tigoorarneqarsinnaanerat. Digitali tv-mi isiginnaarutip assitai “nittaallinngisaannarpoq”, imaluunniit tarraqartarani. Digital tv-ittaaq iluaqutaa sulii alla tassaavoq atuisup akuliussinnaanera, kisiannili tamanna sulii ineriartortilluarneqarsimanngilaq. Atortorissarutit digitaliusut atorlugit angerlarsimaffik multimediantinnegarsinnaavoq (atortorissarutit qarasaasiakkoortut assigiinngitsut).

Massakkummi tassa radiu, fjernsyn kiisalu qarasaasiaq ataasiuleriartorput. Taama ataasiuleriartorneratigut angerlarsimaffimmi atortut digitaliusut assigiinngitsut ataatsimut

attavilerneqarsinnaanngussapput. Tassunga assersuutaasinnaapput qarasaasiaq, playstation, oqarasuaat, angerlarsimaffimmi atortut innaallagiatortut nakkutigineqarnerat aquneqarnerallu.

Europamiut digital tv-mi ataatsimut assigiimmik atugaat (DVB, Digital Video Broadcasting) ukioq manna ukiunik 11-inngortorsiorpoq. Maannamut Tysklandimi naalagaaffearaq Berlin kisimi tamakkiisumik alloriarsimavoq nassiussisutit analogit atorunnaarsissimallugit. Qularnanngilarlu Tyskland nunani siullersaalluni 2006-imi analog tv-it atorunnaarsitsivikkumaartoq.

DVB-ip, aammalu taassuma malittaata atortorissaarutinit allani assigiimmik atorneqarsinnaasup (MHP, Multimedie Home Platformip) iluaqutaasa annersaat tassaavoq atuisut tigooraammik pigeqqaartarissanik (settop-boksinik), aallakaatitanik neqerooruteqartut ataasiakkaat tunniuttagaannik, peqaqqaartariaarutissammata.

Siunissami ungasinnerusumi aallakaatitsisarfiit atortorissaarutinit sulii ineriartortitseqqittariaqassapput atuisut akulerussinnaaneri sulii amerlanerusut atorneqalissappata. Aammalumi siunissami isiginnaartartut sullissinernik assigiinngitsorpassuarnik neqeroorfigineqarsinnaanngussapput, soorlu paasissutissanik inuiaqatigiinnut pingaaruteqartunik tunniussisarnikkut. Tamatumanissaaq digitali atorlugu pisortanit aqutsineq aammalu digitali tv-ilu ataatsimoortillugit atorneqarsinnaalissapput.

Danmarkimi maanna DVB-T taamaallaat tigoorarneqarsinnaavoq Jyllandip avannaani TV2/Nord misiliutaasoq aqutugalugu, taassuma saniatigut DVB-T soorlu Englandimi, Sverigemi, Finlandimi, Tysklandimi kiisalu Frankrig iluatsikkiartuinnartumik atorneqarpoq.

Tele Greenland A/S-ip DVB-T KNR-ip aallakaatitsiviini qanoq atorneqarsinnaasoq saqqummiutereersimavaa. Illoqarfiit namminerisaminnik puugutaasarsuarnik qaammataasamiit tigooraaveqarnissaat, taakkunanngalu illoqarfimmut digitalimik siammarterisarnissaat kiisalu sakkortusaaviit atorlugit nunaqarfinni siammarterisarnissaaq aallaavigineqarsimavoq. Taamaaliornikkut illoqarfiit akornini sakkortusaaviit pinngitsoorneqassapput, kiisalu iluarsaassisarnermut aningaasartuutit akitsorsaataasut aamma pinngitsoorneqassallutik.

DVB-T tv-imuinnaq naatsorsuusaanngilaq – nassitviit radiumut, internetsimut assigisaanullu atorneqarsinnaapput, aammalu pisariaqartitsineq malillugu alliaartortinneqarsinnaallutik.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit naliliinerat

Atortorissaarutitigut ineriartorneq aammalu Europami pisut eqqarsaatigalugit Siunnersuisoqatigiit naliliinerat tassaavoq:

- TV-ikkut aallakaatitat siammarterneqarnerannut DVB-T tamani assigiimmik atorneqartalernissaanik Naalakkersuisut siusinnerusukkut inassutigisimasaat suli ullutsinni pisariaqarnerulersimasoq
- DVB-T-p nunami tamarmi atorneqalernissaa pillugu aalajangiisoqassasoq

6. IT oqartussaaqataanermt sakkutut

Inuiaqatigiinni kikkut tamarmik oqartussaaqataaffigisaanni peqataassagaani paasissutissat ingerlaarnerinissaaq aamma peqataanissaaq pisariaqarpoq. Oqartussaaqataanerup tunngavippiaa inuiaqatigiinnut sullissivinnut kikkut tamarmik naligiillutik periarfissaqartitaanerattut isigigutsigu taavattaaq kikkut tamarmik paasissutissanik pissarsiniartarneq eqqarsaatigalugu naligiittariaqarput, aammalu internettersinnaanermt taassumalu attaveqarnikkut periarfissarititaanik passarsiniarnermi naligiittariaqarput. Naligiinngittoqarpat ilaannaasa oqartussaaqataanerunissaat allallu minnerusumik oqartussaaqataanissaat avaqqunneqarsinnaanavianngilaq.

Killiffik

Nuna tamakkerlugu IT pillugu Periusissatut siunnersuummi 2000-imeersumi: “Nuna Sanarfivarput. Kalaallit Nunaata inuiaqatigiinni paasissutissiisarfiusuni periarfissai” IT pillugu Siunnersuisoqatigiit inuiaqatigiinni kikkut tamarmik oqartussaaqataanermt samminiartlugu aalajangersimapput. IT pillugu Siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik IT-mik misissuisarnerminni 2000-imi sammisassatut aalajangikkamik killiffii tamaasa misissorsinnaasimanngimmatigit oqartussaaqataanerup sammineqarnissaa killiffiatalu paasiniarnissaa ulloq mannamut pisariaqarsimanngilaq.

1. Internettimut periarfissaqassuseq aammalu IT-ikkut piginnaasat

Aallaqqaasiutigalugu oqaatigineqassaaq paasissutissiisarnermi atortorissaarutit oqartussaaqataanermt atorineqarnerat pillugu paasissutissat amigaatigineqarnerat pissutigalugu eqqoriaalluni naliliinerit pisarumaarmata. Inuiaqatigiinni kalaallit akornanni paasissutissiisarnermi atortorissaarutit siammarsimassusii atorineqarnerilu pillugit Naatsorsorsueqqissaartarfiup misissuineranit kisitsisit paasisallu kingulliit 2001-imeersuupput. Tamatuma kingorna IT-ikkut ineriartorneq sukkasimagaluaq taamaattoq pissutsit sumut ingerlarngi matumani oqaatigineqartut eqqortuupput, tassami uuttuutaasinnaasut ilutsillu qaraasiatigit oqimaqqatigiinngitsumik inuiaqatigiit inissisimanerannut tunngavilersuutaasut annertunerusumik allannguuteqarsimanngimmata.

Innuttaasut qarasaasianik atuinissamut sungiussisimanerat uuttuutitut atoraanni 2001-imi innuttaasut 40%-ii suli inuiaqatigiinnut qarasaasiatigut paasissutissiisarfiusunut ilanngussimanngillat. Inuit taakku akornanni amerlanerit tassaapput inuussutissarsiummik ilinniagaqarsimanngitsut aammalu annikitsumik isertitallit, nunaqarfimmiut aammalu kalaallisuinnaq oqaasillit. Qarasaasiat internetsillu inuiaqatigiit ilaannut taakkununga annikinnerpaamik siammarsimanerat tunngavigalugu paasineqarpoq inuiaqatigiinnut IT-eqarfiusunut aammalu qarasaasialeriffiusunut peqataassuseq inuttut sumik atugaqarneq aallaavigalugu assigiinngitsumik agguataarsimasoq. Inuit 15-inik ukioqalereersimasut 49%-ii angerlarsimaffimminni aamma/imaluunniit suliffimminni qarasaasiamik atugassaqarput, 36%-iilu angerlarsimaffimminni aamma/imaluunniit suliffimminni qarasaasiamik atugassaqarput. Inuit qarasaasiamik atuinermut sungiusimasaqassusiat sumi najugaqarneq aallaavigalugu equngasumik agguataarsimavoq, taamaalilluni 2001-imi illoqarfimmiut qarasaasiamik atuisimapput, nunaqarfimmiullu 41%-iinaat.

Aammattaaq attavigineqartut oqaatsit atugai aammalu qaraasiamik atuinermut sungiussisimanerat imminnut ersarissumik ataqatigiipput, taamaalillunilu innuttaasut akornanni qallunaatut oqaasillit 92%-ii siusinnerusukkut qarasaasiamik atuereersimapput, kalaallisulli pingaarnertut oqaasillit taamaallaat 53%-ii taamaapput (marluinnilli oqaasillit 90% qaraasiamik misiliisimallutik).

Inuit qaraasiamik atuinermut sungiussisimanerat inuussutissarsiummik ilinniarsimaneq aallaavigalugu equngasumik agguataarsimavoq, inuit akunnattumik sivisuumilluunniit sivisussusilimmik inuussutissarsiummik ilinniagaqarsimasut 92%-ii qaraasiamik atuinermut misilittagaqarput, inuillu ilinniagaqarsimanngitsut 49%-iinaat qarasaasialerinnermut misilittagaqarput. Sooq qarasaasiamik atuisimannginnermut akissutini 41%-ii ilisimasaqannginnerarput, 34%-ii qaraasiamik pisinissaminnut akissaqannginnertik akissutigaa, 20%-illu pisariaqartinnginnerarpaat. 1999-imi inoqutigiit taamaallaat 37%-ii qarasaasiaqarput (sanilliullugu Islandimi 73%, USA-mi 58%, Norgemi 57%, England 41% aammalu Frankrig 35%). Tamatumuunalu paasineqarsinnaavoq suliffeqassuseq qaraasiamillu atuinissamut periarfissaqassuseq imminnut attuumassuteqaqisut, akissarsiakinnerpaat suliffimminni qarasaasiamik atuinissamut periarfissakinnerpaallutik, tassalu IT-mik atuinissamut periarfissaqassuseq inuit atugaat aallaavigalugit equngassuteqarpoq. Inuit atugaat aallaavigalugit equngasoqarnera inuit suliffeqarnerup avataaniittut suli sakkortunerulersippaat, taakkumi

suliffimminni IT-mut periarfissaqanngillat, aammalu amerlanertigut ikiorsiissutini amerlanngitsuinnarnik inuussuteqartuullutik.

2. Ilungersuussassat anguniakkallu

Attaveqaatinik elektroniskiusunik atuineq aammalu paasissutissiisarnermi atortorissaarutini (IT) atuinerup siammarsimassusia ukiuni qulikkaani kingullerni kikkunnit tamanit aammalu naalakkersuinikkut annertunngikkaluamik isiginiarneqarsimavoq. IT pillugu Siunnersuisoqatigiit ukiut kingulliit marlussuit qassiinik inassuteqaateqartarsimapput, soorlu ilaatigut paasissutissiisarnermi atortorissaarutini ineriartortitsinissaq atorluaanerulernissarlutik eqqarsaatigalutik aporfiit piiarneqarnissaat siunertaralugu, aammalu IT-it namminerisat pisortaniittullu atorineqarnissaat eqqarsaatigalugu. Aammattaaq IT pillugu Siunnersuisoqatigiit aporfiit paasisaat ilaatigut tassaapput nalunaarasuarnerup akii, internetsip atornissaanut ilisimassuseq kiisalu kikkut tamarmik qarasaasiamut periarfissaqannginnerat. Nalunaarasuarnermi akit pillugit Siunnersuisoqatigiit ilaatigut siunnersuutigisimavaat innuttaasut qinigassarissagaat atuineq apeqqutaatinnaq internetsimut aki appassissoq aalajangersimasooq (flat-rate annerpaamik qaammammut 100 kr.) aammalu inoqutigiit aalajangersimasumik isertitamikkut appasinnerpaaffillit qarasaasianik akeqanngitsumik atugassinneqartarnissaannik isumaliut.

Kalaallit Nunaata anginerujussua attaveqaqatigiinnermut akissaqarluartoqannginnera pissutigalugu kikkut tamarmik oqalliseqataanerat paasissutissiisarnertu atugarissarfiusimanngillat. Ullumikkut Inatsisartut oqallinneri ilaannakortumik radiukku aallakaatinneqartarput. Oqalliffinni assigiinngitsuni naalakkersuisut oqalugiaatigisartagaat saqqummiussaallu Namminersornerullutik Oqartussat nittartagaannut nivinngarneqartarput. Aamma allakkiat naalakkersuinnermut tunngasut kiisalu tamanut saqqummiussassat soorlu saqqummiissutit, inatsisit, nalunaarutit, malittarisassat aammalu maleruagassat taama pineqaraluttuinnarput. IT pillugu Siunnersuisoqatigiit inassutigisimavaat internet aqqutigalugu kikkut tamarmik oqartussaaqataanerat siuarsarniarlugu suliniartoqassasoq, soorlu Inatsisartut kommunalbestyrelsillu ataatsimiinneri nipitut assitullu internetsikkut toqqaanartumik aallakaatinneqartassasut, kiisalu nunat tamakkerlugu politikerit aammalu kommunalpolitikkerit internetsikkuttaaq apeqqarissarfineqartarsinnaassasut.

Taamaammallu sinniisoqartarluni kikkut tamarmik oqartussaaqataaneranni qanoq paasissutissiisarnermi atortorissaarutit qanoq iluaqutaasinnaanerat pillugu IT-ikkut siunnersuisut

eqqarsaataat takorluugaallu amigaataanngikkaluaqaat, kisiannili IT qanoq ililluni kikkut tamarmik oqartussaaqataanerannut qanoq qaqugukkullu iluaqutaasinnaanersoq pillugu piviusunngortitsinissat aammalu aalajangersimasumik tusarliussat pillugit naalakkersuinikkut ataatsimut takorluukkat amigaataapput.

Inassuteqaatit

Internet atorneqaleriartuinnaraluarpoq, taamaattorli aamma inuit internetsimut periarfissaqassusiata siammarsimassusia equngaqisoq aamma tunngavilersuutigineqarsinnaavoq. Inuit akornanni ilinniarluarsimanerpaat aammalu akissaateqarnerpaat angerlarsimaffimminni internetsimut periarfissaqakkajupput.

Angerlarsimaffimmi namminerisamik internetseqarneq meeqqat inuusuttullu internermut qarasaasiamillu atuinnermut sungiusarfissavissuaraat aammalu pinnguarnermikkut misileraanermikkullu paasissutissanik pissarsiniarnermut ilinniarfissavissuaralugu. Tassa periarfissaqassuseq atuinerlu tassaapput silarsuarmik avatangiisuusumut ilisimasaqarnerulersitsisinnaasut, taamaalillunilu aamma ilinniarsimassusermik qaffassaaqataasinnaasut. Taama nammineq IT-ikkut ilinniakkat ilinniarfinni inuussutissarsiutinilu IT-ip atorneqarneranut iluaqutaasarput.

Massakkorpiaq inuit ilarparujussui periarfissagissaartunut sanilliullutik internetsikkut katataarataannaapput aammalu iluaqutissarsinngitsoorataanaallutik. Internetsimut periarfissallit aammalu qaraasiamik atuinnermut atuinnermut periarfissallit inuit akornanni nikingassuseqarnerat kikkut tamarmik oqartussaaqataaneratigut ajornartorsiutaajuaannassaaq – aningaasatigut inuillu akornisigut nikingassutit assigiissaarneqalinngippata Internetsi paasissutissanik piitsuusut pigisaqarluartuusullu akornanni immikkoorummik alliartortitseqataasinnaavoq.

Tassalu inuit internetsimik atuinnerannut aporfiusut pingarnerit pingasuupput:
atorneranut ilisimassuseq
angerlarsimaffimmi qarasaasiassaqaarneq
nalunaarasuarnermi akiusut

Internetsimmik atuinissamut ilisimasat tunngaviunerpaat amerlanerpaanit pissarsiarineqarsinnaapput atuarfiit, pikkorissarnerit imaluunniit ilisarimasat aqutigalugit. Atuiinaleraanni piginnaasat isummaminnik alliartulersarput. IT pillugu Siunnersuisoqatigiit angerlarsimaffimmi namminerisamik qaraasiaqarnissamut aporfiusut aaqqiissutaasinnaallu pillugit immikkut allakkiaqarsimapput.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit naliliinerat

- siunnersuisoqatigiit siusinnerusukkut inassutigisarsimasaat naalakkersuisut tigussaasumik politikkiliorneratigut piviusunngortinneqassasut, taakkunuuna siunertarineqassaaq aningaasaateqassuseq, oqaatsit atorsinnaasat, ilinniarsimasuseq inuttullu atukkat aammalu sumiuussuseq aallaavigalugu qarasaasiatigut nikinganersuup Kalaallit Nunaanni atuuttup akiorneqarnissaa;
- kikkut tamarmik oqartussaaqataaneranni innuttaasut sunik tunniussaqaartarnissaat pillugu naalakkersuinikkut siumut periusissiortoqarsimassaaq takorluugaqartoqareerlunilu;
- innuttaasut qanoq ittumik oqaloqatigineqarnissaat aammalu paasissutissat qanoq katersorneqartarnissaat kiisalu qanoq paasineqartarnissaat sorliillu atorneqartarnissaat pillugu erseqqissumik pisortaniit najoqqutassiortoqareersimassaaq;
- internet atorneqarneruleqqullugu Tele Greenland A/S pisussaaffilerneqassasoq sianerfigisartakkanik imaluunniit bredbåndinik qaamammat aalajangersimasumik akikitsunik neqerooruteqassasoq. Internetsip atorneqarnerani aporfiit pingaarnersarisaat aaqqinneqartariaqarpoq nunani allanisulli internetsimik atuinerup aalajangersimasumik akeqartitaaneratigut. Taama aaqqissuussisoqarsinnaavoq aki aalajangersimasooq taamaallaat unnukkut nalunaaqqutaq arfineq kingorna weekendinilu (kiisalu nalliuttuni) atortinneqartartussanngorlugu aalajangerneqarpat. Sianerfigisartakkamut qaamammat 100 kr.-inik akeqartitsineq akitut internetsip atorneqarneranik annertunerulersitsisussatut naatsorsuutigineqarsinnaavoq.
- inuiaqatigiit akornanni siunertat allat allaaserineqarnerat, soorlu inuiaqatigiinni kikkut tamarmik takornanni internetsip atorneqarnerata siammarsarneqarnissaa, anguniarneqarsinnaavoq nalunaarasuartaatitigut politikкими pilersaarusiornikkut;

- kikkut qarasaasiaqanngitsut imaluunniit internetsimut attaveqanngitsut paasissutissanik pissarsinissaminnut aammalu qarasaasiat atorlugit isummanik saqqummiussuinnermut allatulli periarfissaqartitaassapput, soorlu atuagaateqarfinni aammalu pisortat sullissiveqarfiini.
- Naatsorsueqqissaartarfik innuttaasut IT-imik atuinerat pillugu paasissutissanik ignerlaavartumik katersuisassaaq, aamma ilanngullugu qanoq amerlatigisut angerlarsimaffimminni qarasaasiaqarnersut kiisalu qanoq amerlatigisut internetsimik atuisarnersut il.il, taamaaliornikkut politikkerit, pisortat aammalu siunnersuisartut paasissutissiisarnermi atortorissarutitut aammalu kikkut tamarmik oqartussaaqataanerannut tunngassuteqartunik suliaqartillutik sakkussaqalissapput.

IT pillugu Siunnersuisoqatigiit inuttalersugaanerat 2003:

Ilaasortat

Ole Kielmann Hansen, siulittaasoq
Daniel Thorleifsen
Jens Klaus Lennert
Ole Horsfeldt (18. juni tunuartoq)
Peter Lorentz Nielsen
René Ljunggren
Therkel Mathiassen (1. juli ilaasortanngortoq)

Ataatsimeeqataasartuutitaq

Sune Rahn (Ministeriet for Videnskab Teknologi og Udviklingimit toqqagaq)

Siunnersuisoqatigiit allattaat

Ulrik Løvehjerte, Naalakkersuisut Allattoqarfiat, IT-mut Immikkoortortaq

Oqaatsinut nassuiaatit

ADSL	Asymmetric Digital Subscriber Line. ADSL tassaavoq oqarasuaatip attavianut ikkuttagaq (modem) attaveqaammik digitaliusumik sukkasoorujussuannngortitsisartoq, taamaalillunilu Internetsikkut sukkasuumik attaveqartoqarsinnaalersillugu.
Dial-up.	Internetsimut iserniarnerit tamaasa sianerfigisariaq, soorlu modemimi nalinginnaasumi ilisimaneqartoq
DVB-T	DVB-T tassaavoq tv-ikkut nassiussat digitaliusut nassiunneqartarneranni periaasiusartoq nunakkut attaveqaatilik. Digitali TV qangatoortumit analogiusumit nutaaliaaneruvoq pitsaanerullunilu. Aallakaatitaq analogiusoq ataaseq TV-ikkut kanalik ataatmik tiguisisartoq, aallakaatitat minnerpaamik sisamat TV-kanali ataaseq atorlugu aallakaatinneqarsinnaapput, imaluunniit kusanarnerujussuarmik aallakaatitsisoqarsinnaavoq soorlu HDTV (High Definition TV)-mik taasaq atorlugu. Taamaaqataanillu akit nutaat aamma neqeroorutigineqarsinnaapput.
Flat-rate	Atuineq apeqqutaatinnagu akeqartitsineq

DVB-T-ip teknikkikkut iluaqutai ajoqutaalu

Iluaqutai

Nassiussat sumiiffippassuarni Antennet pioreersut atorlugit tiguneqarsinnaapput.

Tiguniaraanni kabeleqarnissaq apeqqutaanngilaq, nassitsivigisaanilu sumiluunniit tiguneqarsinnaalluni.

Nassiussai atavissuunngikkaluamik antenneqarluni tiguneqarsinnaapput (taamaattorli angallattakkat sumiluunniit atorsinnaassappata nassitsivii sakkortussusiilu minnerpaaffeqartariaqarput).

Kalaallit Nunaanni inoqarfiit angisoorsuuneq ajorput aallakaatitsiviillu pioreersut aallakaatitsissutunik digitaliusunik ikkussuiffiginissaat aningaasatigut teknikkikkullu

qaangigassaassaaq. Nalunaarasuaatit, it, aammalu radio/tv-ikkut sullissinerit ataatsimuuleriartornerat ilutigalugu aallakaatitsiviit nunamiittut ineriartortinneqarnerat aamma attaveqaateqarnikkut unammillerfiulissaaq.

Ajoqutai

Satellitkanalit (DVB-S) ingerlateqqinneqartarnerannut sanilliullugu taakku attaveqarnikkut atortulersuutaat akisunerupput.

Kabelikkut imaluunniit qaammataasatigut allakaatitatulli amerlatigisunik kanalinik siammarterisoqarsinnaanngilaq Tamannali Kalaallit Nunaanni ajoqutaassangatinneqanngilaq, tassami DVB-T illoqarfimmi ataatsimi 100 missaannik kanaleqalernissamut ammaassissammat.